

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 56/07-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 16. mája 2007 o návrhu generálneho prokurátora Slovenskej republiky na začatie konania o súlade ustanovenia § 21 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 288/1995 Z. z. o odmenách a náhradách súdnych exekútorov v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1 prvou vetou a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

Návrh generálneho prokurátora Slovenskej republiky na začatie konania o súlade ustanovenia § 21 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 288/1995 Z. z. o odmenách a náhradách súdnych exekútorov v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1 prvou vetou a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 29. novembra 2006 doručený návrh generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“) na začatie konania o súlade ustanovenia § 21 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 288/1995 Z. z. o odmenách a náhradách súdnych exekútorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „napadnuté ustanovenie“ alebo „exekútorská tarifa“) s čl. 1 ods. 1 prvou vetou a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Navrhovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil nesúlad napadnutého ustanovenia s označenými článkami ústavy a dohovoru.

Argumentácia navrhovateľa je nasledovná:

«Vyhláška č. 288/1995 Z. z. nadobudla účinnosť 16. decembra 1995. Neskôr bola raz novelizovaná avšak jej napadnuté ustanovenie nebolo touto novelizáciou dotknuté.

Podľa článku 1 ods. 1 prvej vety Ústavy je Slovenská republika zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa článku 46 ods. 1 Ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa článku 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Týmito ustanoveniami sa Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) dôsledne neriadilo.

Podľa § 21 písm. a) vyhlášky č. 288/1995 Z. z. je odmena súdneho exekútora za vydanie odpisu alebo potvrdenia zo spisov za každú aj začatú stranu vydaného textu 100 Sk.

Nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je podľa stabilnej judikatúry súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00) súčasťou základného

práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy (II. ÚS 143/02).

Ako konštatoval súd, výkon vykonateľného rozhodnutia súdu sa musí považovať za integrálnu časť „súdnej ochrany“ v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy, inak záruky, ktoré toto ustanovenie ustanovuje a ktoré v spojení s ostatnými článkami siedmeho oddielu druhej hlavy Ústavy vyjadrujú záujem na ochrane „práva na spravodlivý proces“, by stratili svoj dôvod na existenciu v Ústave. Preto právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy sa nemôže končiť vydaním právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu, ale musí zahŕňať aj možnosť núteným spôsobom a aj proti vôli povinného realizovať povinnosť na plnenie obsiahnutú vo výroku takéhoto rozhodnutia, ktorá nebola splnená dobrovoľne (I. ÚS 5/00).

Obdobne sa výkon súdneho rozhodnutia chápe ako súčasť práva na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru.

Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí Burdov v. Rusko (zo 7. mája 2002 týkajúce sa sťažnosti č. 59498/00) uviedol, že právo na spravodlivé súdne konanie by bolo iluzórne, keby právny systém zmluvného štátu umožňoval, aby konečné rozhodnutie zostalo bez účinkov na úkor jednej zo strán. Bolo by neprijateľné, aby článok 6 ods. 1 dohovoru podrobne popisoval procesné záruky poskytované účastníkom sporov (spravodlivé, verejné a primerane rýchle konanie) bez toho, aby chránil výkon súdnych rozhodnutí; vykladať článok 6 Dohovoru tak, že sa týka výlučne prístupu k súdu a priebehu konania, by pravdepodobne viedlo k situáciám nezlučiteľným s princípom právneho štátu. Výkon rozhodnutia vyneseneho akýmkoľvek súdom tak musí byť považovaný za integrálnu súčasť „procesu“ v zmysle článku 6 Dohovoru (tiež rozsudok vo veci Horsnby v. Grécko z 19. marca 1997).

Ako ďalej vyplýva z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, článok 6 ods. 1 Dohovoru je aplikovateľný aj vtedy, keď ide len o exekučné konanie (rozhodnutie vo veci Estima Jorge v. Portugalsko z 21. apríla 1998, v ktorej išlo o exekúciu notárskej zápisnice).

Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, resp. práva na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru patrí aj právo každého oboznámiť sa so všetkými skutočnosťami rozhodnými pre jeho vec, vrátane práva nazerať do spisu a robiť si z neho odpisy a fotokópie.

Predmetné ustanovenie § 21 písm. a) vyhlášky č. 288/1995 Z. z. je v zrejmom rozpore s princípom právneho štátu ustanoveným v článku 1 ods. 1 Ústavy ako jedným zo základných ústavných princípov a so základným právom na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy, ako aj s článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

Pri súčasnej právnej úprave nemá účastník exekučného konania možnosť získať fotokópie z exekučného spisu za úhradu primeraných (vecných) nákladov obdobne, ako to upravuje Občiansky súdny poriadok v § 44 ods. 1, podľa ktorého majú účastníci a ich zástupcovia právo nazerať do súdneho spisu a robiť si z neho výpisy, odpisy a fotokópie alebo požiadať súd o vyhotovenie fotokópií za úhradu vecných nákladov.

V zmysle vyššie citovaného ustanovenia § 21 písm. a) vyhlášky č. 288/1995 Z. z. musí účastník exekučného konania zaplatiť súdnemu exekútorovi sumu 100 Sk za jednu stranu odpisu, resp. fotokópie z exekučného spisu. Náklady účastníka exekučného konania za vyhotovenie fotokópií dokumentov z exekučného spisu v rozsahu napr. 100 a viac strán potom predstavujú niekoľko tisíc až desiatok tisíc slovenských korún. Celý úkon exekútora pritom spočíva len vo vyhotovení fotokópií dokumentov.

Suma 100 Sk za jednu stranu odpisu, resp. fotokópie z exekučného spisu je neúmeraná a neprimeraná, a pre účastníkov exekučného konania predstavuje prekážku prístupu k spravodlivosti. Suma 100 Sk za jednu stranu fotokópie z exekučného spisu, čo je približne 50-násobok sumy účtovanej podľa § 44 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, je v rozpore s právom na súdnu a inú právnu ochranu a s princípmi spravodlivosti a zákonnosti garantovanými Ústavou, ako aj s právom na spravodlivý súdny proces garantovaným Dohovorom.

V existujúcej právnej úprave nevidno žiadny legitímny cieľ, ktorý by odôvodňoval takúto nenáležitú výhodu a neprimeraný zisk súdnych exekútorov na úkor práva účastníkov exekučného konania na vyhotovenie odpisov, resp. fotokópií z exekučného spisu, ktoré je súčasťou ústavného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces.

Exekútor má pri výkone exekučnej činnosti postavenie verejného činiteľa a plní úlohy štátneho orgánu.

Súd vo svojom náleze sp. zn. PL. ÚS 49/03 z 10. januára 2005 konštatoval, že z legálnej definície postavenia exekútora vyplýva, že exekútor sa podieľa na výkone súdnej moci v rozsahu „kompetenčného“ čl. 142 ods. 1 Ústavy, ktorý ustanovuje, že súdy

rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach. K občianskoprávnym veciam sa radí aj nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí (porovnaj VI. Časť Občianskeho súdneho poriadku).

Podiel exekútora na súdnej moci v rozsahu núteného výkonu súdnych a iných rozhodnutí je podľa názoru ústavného súdu základným východiskom pre úpravu právneho postavenia exekútora, ktoré má svoj základ v Exekučnom poriadku. Právne postavenie exekútora je determinované tým, že vykonáva úlohy (orgánu) verejnej (štátnej) moci, a z tohto dôvodu sa naňho vzťahujú iné kritériá než na právne postavenie subjektov, ktoré nevykonávajú verejnú (štátnu) moc (súdnu moc). Exekútor vykonáva v zásade úlohy štátneho orgánu. Z toho vyplýva aj to, že jeho právne postavenie, práva a povinnosti a obmedzenia zákon ustanovuje v úzkej spojitosti s týmto jeho osobitným postavením. Právne postavenie exekútora je ustanovené tak, že v rámci del'by verejnej (štátnej) moci sa exekútor podieľa na plnení pozitívneho záväzku štátu v súvislosti s realizáciou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v rozsahu ustanovenom zákonom (čl. 46 ods. 4, čl. 51 ods. 1 Ústavy). Exekútora preto nemožno v zásade vylúčiť ani spod režimu ustanoveného v čl. 2 ods. 2 Ústavy.

Toto postavenie exekútora potvrdzuje aj § 3 ods. 1 v spojení s § 4 ods. 1 písm. a) bodom 3 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov. Z týchto ustanovení vyplýva, že exekútor zodpovedá za škodu spôsobenú výkonom exekučnej činnosti ako štátny orgán. Súčasne to potvrdzuje, že štát preberá na seba zodpovednosť nahradiť škodu, ktorá vznikla ako dôsledok výkonu exekučnej činnosti súdnym exekútorom.

Keďže exekútor sa podieľa na výkone súdnej moci v zmysle článku 142 ods. 1 Ústavy, a teda je štátnym orgánom obdobne ako všeobecný súd, je nedôvodné a nelegitímne, aby poplatok účtovaný účastníkovi exekučného konania podľa § 21 písm. a) vyhlášky o odmenách a náhradách súdnych exekútorov za jednu stranu odpisu, resp. fotokópie z exekučného spisu, bol približne 50-násobkom poplatku účtovaného účastníkovi súdneho konania podľa § 44 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, hoci účastník exekučného konania a účastník súdneho konania vyhotovovaním odpisov, resp. fotokópií zo spisov realizujú identické ústavné právo na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, resp. právo na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 ods. 1

Dohovoru.

Uvedená právna povinnosť účastníka exekučného konania zaplatiť exekútorovi poplatok vo výške 100 Sk za jednu stranu odpisu, resp. fotokópie z exekučného spisu predstavuje neprimeranú prekážku v prístupe na súd, ktorá obmedzuje právo na prístup k súdu v jeho podstate. Pre mnohých účastníkov exekučného konania môže predstavovať táto povinnosť až prekážku neprekonateľnú.

Slovenská republika, ako i všetky jej orgány verejnej moci (medzi ktoré patrí i ministerstvo), má pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosažiteľné.

Súčasťou práva na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru je aj právo na prístup k súdu.

Právo na prístup k súdu zahŕňa zákaz vytvárať neprimerané prekážky v prístupe na súd. Tento zákaz, okrem iného, vyžaduje od štátu, aby nevytváral procesnoprávne podmienky sťažujúce prístup na súd, ktoré by marili účel práva na súdnu ochranu.

Osobitnou procesnou prekážkou v prístupe na súd môže byť napríklad súdny poplatok a najmä jeho výška. V prípade Kreuz v. Poľsko (rozhodnutie z 19. júna 2001 týkajúce sa sťažnosti č. 28249/95) Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že hoci požiadavka uhradiť poplatky občianskoprávnym súdom nie je sama o sebe v rozpore s právom na prístup k súdu chráneného článkom 6 ods. 1 Dohovoru, výška súdnych poplatkov určená na základe konkrétnych okolností daného prípadu, vrátane sťažovateľovej schopnosti ho uhradiť, a fáza konania, v ktorej bol súdny poplatok uložený, sú podstatnými faktormi pre rozhodnutie, či dotknutá osoba mala zachované právo na prístup k súdu.

Európsky súd pre ľudské práva v uvedenom rozhodnutí zdôraznil, že prekážky v prístupe na súd nie sú v súlade s článkom 6 ods. 1 Dohovoru, ak nesledujú legitímny cieľ a zároveň nespĺňajú podmienku spravodlivej rovnováhy medzi použitými prostriedkami a sledovaným legitímnym cieľom. Prekážky v prístupe na súd nesmú obmedziť právo na prístup k súdu v jeho podstate. V uvedenom prípade poplatok požadovaný od sťažovateľa bol nadmerný a viedol k tomu, že sťažovateľ sa vzdal žaloby a jeho prípad nebol súdmi

nikdy rozhodnutý. To podľa Európskeho súdu pre ľudské práva zasiahlo samotnú podstatu práva na prístup k súdu garantovanú článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

S poukazom na vyššie uvedení argumentáciu je potrebné konštatovať, že § 21 písm. a) vyhlášky č. 288/1995 Z. z. nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, vetou prvou, čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.»

II.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. b) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade (...) všeobecne záväzných právnych predpisov ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy s ústavou (...).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa návrh neodložil alebo neodmietol, prijme sa na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

Napadnuté ustanovenie znie takto:

„§ 21

Odmena za manipuláciu so spismi

Odmena za

a) vydanie odpisu alebo potvrdenia zo spisov za každú aj začatú stranu vydaného textu je 100 Sk (...)“.

Ústavný súd preskúmal návrh na začatie konania a dospel k záveru, že spĺňa všetky ústavou a zákonom o ústavnom súde predpísané predpoklady na jeho prijatie na ďalšie konanie, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. mája 2007